

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsølle Sø
Natura 2000-område nr. 146
Habitatområde H129

November

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Sjælland

Forsidefoto:
Naturtypen tidvis våd eng i Yssemosen
Fotograf Peter Leth

ISBN: 978-87-7564-848-1

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning.....	5
1.2.2 Andre relevante planer.....	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	7
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	7
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	9
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	9
1.4.2 Befolkningen	9
1.4.3 Menneskets sundhed	10
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	10
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	10
1.4.6 Landskab.....	10
1.4.7 Arter	11
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	11
1.5 Eksisterende miljøproblemer	11
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	12
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	12
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	13
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	16
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	16
1.10 Overvågning	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området nr. 146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø består af habitatområde nr. 129 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø. Området er placeret mere end 15 km fra den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke arter, som bevæger sig på tværs af landegrænser eller som på anden måde er biologisk forbundet med bestande i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vurderes derfor udelukkende at bestå af tiltag, som kan påvirke lokalt.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for en plejeindsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en hensigtsmæssig pleje og hydrologi og ved at udvide arealet med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og vedr. udtagning af kulstofholdige lavbundsjord samt gennem aftaler om udlægning af urørt skov.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter, ligesom den bidrager til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden medvirke til, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv klimaeffekt.

Overordnet medvirker planen til, at arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at:

- Natura 2000-området udgøres af et sammenhængende skovområde iblandet områder præget af lysåbne naturtyper.
- Sikre og om muligt udvide arealet af lysåbne naturtyper med særligt fokus på rigkær (7230), tidvis våd eng (6410) og hængesæk (7140) samt at sikre arealet af skovnaturtyperne bøg på muld (9130), bøg på mor (9110), egeblandskov (9160) og elle- og askeskov (91E0). Ved interessekonflikt prioriteres lysåbne naturtyper over skovnaturtyper.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning samt gode spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og sjældne arter samt for arterne på udpegningsgrundlaget. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N146 er beliggende i vandområdedistrikt Sjælland. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegningsgrundlaget af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Mere end 60 % af arealet af områdets *rigkær* (7230) har en god tilstand. Den resterende del har moderat tilstand. Områdets kortlagte areal med *tidvis våd eng* (6410) har god-høj naturtilstand. De kortlagte *hængesække* (7140) er helt overvejende i moderat naturtilstand. Naturtilstanden af områdets sure overdrev (6230) er overvejende god. Der er kortlagt én forekomst af *nedbrudt højmose* (7120) på 0,7 ha med ringe naturtilstand.

Der er kortlagt i alt 461 ha skov i området. Den primære skovnaturtype, *bøg på muld* (9130) (230 ha), domineres især i den nordlige del af habitatområdet, mens *elle- og askeskov* (91E0) (ca. 80

ha) især findes mod syd ved Valsøllille Sø. Endvidere er der kortlagt ca. 60 ha *ege-blandskov* (9160), ca. 85 ha *bøg på mor* (9110) og ca. 3 ha *skovbevokset tørvemose* (91D0).

Knap halvdelen af forekomsten af *bøg på mor* (9110) har mere end 5 store træer pr. ha. For *bøg på muld* (9130) er det blot ca. 15 % af forekomsten, som har mere end 5 store træer pr. ha. Forekomsten af *ege-blandskov* (9160) har generelt mange store træer pr. ha. Mere end halvdelen af forekomsten har over 10 store træer pr. ha. Områdets *elle- og askeskove* (91E0) har derimod relativt få store træer pr. ha. Eksempelvis har mere end 75 % af forekomsten færre end ét stort træ pr. ha. Det ret lille areal med *skovbevokset tørvemose* (91D0) har under 1 stort træ pr. ha og 1-5 større stykker stående og liggende dødt ved pr. ha.

I den seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand generelt anføres, at der generelt mangler store træer og dødt ved i skovhabitatyper i Danmark.

I Natura 2000-området er der i alt kortlagt 29 småsøer under 5 ha. Hovedparten (17 stk.) er kortlagt som habitatnaturtypen *næringsrig sø* (3150). Ni småsøer er kortlagt som *brunvandet sø* (3160) og tre som *kransnålalgesø* (3140). Langt størstedelen af søerne har høj-god naturtilstand.

Grøn buxbaumia er ny på områdets udpegningsgrundlag, og arten er endnu ikke eftersøgt i dette Natura 2000-område i NOVANA-programmets overvågning. Det er derfor ikke muligt at give en vurdering af artens forekomst i området på nuværende tidspunkt.

Ifølge den seneste NOVANA-afrapportering fra DCE er antallet af fundlokaliteter øget fra 1 til 62 fra overvågningsperiode 2004-2011 til 2012-2017. Dette modsvarer en forøgelse af antallet af UTM-kvadrater med fund fra 1 til 14. Det konkluderes at forøgelsen skyldes øget eftersøgning og ikke reel bestandsudvikling. Udviklingen i levestedsareal vurderes ukendt.

Inden for området er der kortlagt 29 mulige levesteder for stor vandsalamander. Cirka halvdelen af stederne har en god-høj tilstand som levested for arten, mens de resterende har moderat tilstand.

Som eksempel på en bemærkelsesværdig art i området, som ikke er på udpegningsgrundlaget kan nævnes hasselmus, som har en udbredt, men sandsynligvis ret "tynd" population i området. Arten er rødlistet som truet (EN) og opført på habitatdirektivets bilag IV over arter, som kræver streng beskyttelse.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, risikerer man generelt at miste et løft af områdets biologiske mangfoldighed og kvaliteten af levesteder for arter.

Det betyder ligeledes, at der er risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift af vandhuller og levesteder for stor vandsalamander ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på naturtyper, som har et behov for fremadrettet at sikre en hensigtsmæssig drift og en mere naturlig hydrologi. Der er ligeledes risiko for at tilstanden af skovnaturtyper ikke forbedres i forhold til mængden af dødt og for at bestanden af grøn buxbaumia ikke sikres og, at bevaringsstatus for arten forringes på biogeografisk niveau.

Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres risikerer man endvidere, at der ikke opnås mulighed for større naturoplevelser for befolkningen i området. Sekundært kan en positiv indvirkning på

befolkningens sundhed herved mistes. Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres, særligt hvad angår udlæg af urørt skov, reducerer man sandsynligheden for at områdets tilgængelighed ændres pga. fx mere vådbund, væltede træer og eventuelle hegninger.

Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres, risikerer man endvidere at miste en potentiel CO₂-bindende effekt af tørvedannelse som følge af omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer eller etablering af mere hensigtsmæssig hydrologi på naturarealer.

Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres vil ændringer af landskabet som følge af rydning af krat og yngre skov for at skabe større driftsenheder og mere robusthed for lysåbne naturtyper sandsynligvis udeblive. Tilsvarende vil landskabsændringer som følge af udlæg af urørt skov eller andre skovnaturtypebevarende tiltag, som kan ændre skovens struktur sandsynligvis udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet realiseres, vil der ikke være nogen potentiel risiko for påvirkning af kulturarv ved f. eks. ændret betrædning fra græssende dyr.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Sikring af en hensigtsmæssig drift af de lysåbne naturtyper (herunder bl. a. rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410)) vil forbedre naturtypernes tilstand samt forbedre livsbetingelserne for arter knyttet til disse driftsbetingede, lysåbne naturtyper herunder bl.a. den rødlistede *engperlemorsommerfugl*.

Ændringer i hydrologien som følge af realisering af hydrologiprojekter kan bl.a. føre til ændringer i vegetationen, således at arter knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget (rigkær (7230), tidvis våd eng (6410), nedbrudt højmosé (7120) og hængesæk (7140)) får bedre vilkår og spredes. Denne udvikling vil også kunne gavne arter og naturtyper, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, således f.eks. allerede nævnte engperlemossommerfugl samt arter som gul star (NT, næsten truet), kalk-vandtuemos (*Philonotis calcarea*) og krumbladet tørvemos (*Sphagnum contortum*).

Bekæmpelse af invasive arter vurderes at kunne bidrage til at sikre, at naturtyper bevarer en naturlig artssammensætning og rummer levesteder for hjemmehørende arter. Indsatsen vil også forhindre, at invasive arter breder sig i området.

Udlægning af urørt skov kan bl.a. skabe mere dødt ved og forbedre skovnaturtypernes bevaringstilstand. Det kan endvidere forbedre livsbetingelserne for en række skovtilknyttede arter af navnlig svampe, biller og grøn buxbaumia.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område N146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø er beliggende i Lejre og Ringsted Kommuner, der har et indbyggertal på i alt ca. 63.000. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med

gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov kan medføre en ændret tilgængelighed af områder på visse tidspunkter af året, som følge af fx mere vådbund, væltede træer og eventuelle hegninger. Udlægning af urørt skov vurderes samtidig at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper opnår en gunstig naturtilstand, og at levesteder tilsvarende opnår en for arterne gunstig tilstand. Dette vil potentielt kunne forbedre områdets besøgspotentialer og hermed dets betydning for menneskers rekreation og sundhed. Tilsvarende kan blive en effekt af udlægning af urørt skov. Planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Natura 2000-planens indsatser om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord og udlægning af urørt skov vil kunne stimulere mosedannelse og herved fremme en vis tilbageholdelse af CO₂ i mosetørv. Det vurderes derudover ikke, at realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram vil have væsentlig indflydelse på klimatiske faktorer i området.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planens indsatsprogram omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-området udpegningsgrundlag. Endvidere omfatter det hensigtsmæssig forvaltning af levesteder for de udpegede arter.

Det vurderes, at disse indsatser og Natura 2000-planens indsatsprogram som helhed ikke vil have nogen væsentlig indflydelse på kulturarv i området herunder betydning for fortidsminder, bygninger og arkitektur, som har betydning for lokalbefolkningen.

Ved etablering af urørt skov vil udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer blive reduceret.

Endvidere vurderes det, indsatsen om udlægning af urørt skov potentielt kan påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen.

1.4.6 Landskab

Området er domineret af skov, og indeholder flere forskellige skovnaturtyper. Bøg på muld (9130) er den dominerende skovtype, men der er også betydelige arealer med bøg på mor (9110) og elle- og askeskov (91E0). I lysningerne findes bl.a. naturtyperne rigkær (7230), tidvis våd eng (6410) og hængesæk (7140). Området rummer en række større og mindre søer.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov, ændres i hydrologien i området eller hvis krat og yngre skov ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område rummer levesteder for stor vandsalamander og grøn buxbaumia, som begge er på udpegningsgrundlaget. Området rummer endvidere forekomster af bemærkelsesværdige arter som bl.a. hasselmus (bilag IV), otteradet ulvefod, gul star, engperlemorsommerfugl, kalk-vandtuemos (*Philonotis calcarea* og krumbladet tørvemos (*Sphagnum contortum*).

Udmøntning af Natura 2000-planens indsatsprogram vurderes at kunne påvirke områdets levesteder for arter på udpegningsgrundlaget samt på ovennævnte særligt bemærkelsesværdige arter og andre arter herunder Bilag IV-arter, fordi planen indeholder indsatser til forbedring af tilstanden af habitatnaturtyper og levesteder for habitatarter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Indenfor Natura 2000-området er i alt 157 ha omfattet af fredninger. Fredningerne har primært til formål at sikre den landskabelige struktur herunder sikre mod bebyggelser. I praksis betyder bl.a. også, at fredningen skal forhindre, at landbrugsarealer konverteret til skov og vice versa.

Udmøntning af Natura 2000-planens indsatsprogram vurderes ikke at ville være i modstrid med indholdet af områdets landskabsfredninger. Denne vurdering bygger bl.a. på, at urørt skov i Natura 2000-planen ikke vurderes at være landskabsændrende i fredningernes forstand.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at lavtvoksende og artsrig naturtype-karakteristisk vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Tilgroning i for høj græs- og urtevegetation findes stedvist i dette område på dele af arealerne med bl.a. rigkær og hængesæk.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Uhensigtsmæssig hydrologi er i området bl.a. en trussel på arealer med nedbrudt højmoser.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter,

herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

I dette Natura 2000-område er der på en betydelig del af arealet af bl.a. bøg på muld og bøg på mor og ege-blandskov konstateret under 6 stykker stående eller liggende dødt ved pr. ha.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil kunne nedbringe truslen om tilgroning samt forbedre hydrologien i afvandingstruet natur.

Natura 2000-planens indsats om mulig udtagning af lavbundsarealer vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien. Desuden kan indsatsen medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen på-virkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø, vil Natura 2000-planen medvirke til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper som bl.a. rigkær og tidvis våd eng.</p> <p>Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området.</p> <p>Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi medfører ligeledes, at tilstanden af nævnte naturtyper forbedres.</p> <p>Bekæmpelse af invasive arter vurderes at kunne bidrage til at sikre, at naturtyper bevarer en naturlig artssammensætning og rummer levesteder for hjemmehørende arter. Indsatsen vil også forhindre at invasive arter breder sig i området.</p> <p>Friholdelse af skovarealer for skovdrift (urørt skov) kan bl.a. skabe mere dødt ved og forbedre skovnaturtypernes bevaringstilstand. Det kan endvidere forbedre livsbetingelserne for en række skovtilknyttede arter af navnlig svampe, biller og grøn buxbaumia.</p> <p>Generelt vil ovennævnte tiltag forbedre områdets biologiske mangfoldighed.</p>
Befolkningen	X		<p>Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med</p>

			<p>gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.</p> <p>Planen indeholder desuden en mulig indsats om etablering af urørt skov. Udlægning af urørt skov kan medføre en ændret tilgængelighed til områder på visse tidspunkter af året, som følge af fx mere vådbund, væltede træer og eventuelle hegninger. Disse ændringer vurderes samtidig at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser.</p>
Menneskers sundhed	X		<p>Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper opnår en gunstig tilstand og at levesteder tilsvarende opnår en for arterne gunstig tilstand. Dette vil potentielt kunne forbedre områdets besøgs potentiale og hermed dets betydning for mennesker rekreation og sundhed.</p> <p>Tilsvarende kan blive en effekt af udlægning af urørt skov. Planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.</p>
Jordbund		X	<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed, idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området.</p>
Vand		X	<p>Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandplanerne.</p>
Luft		X	<p>Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften. Se om forholdet til luftens CO₂ i nedenstående vurdering af "Klimatiske faktorer".</p>
Klimatiske faktorer	X		<p>Natura 2000-planens indsatser om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord og udlægning af urørt skov vil kunne stimulere mosedannelse og herved fremme en vis tilbageholdelse af CO₂ i mosetørv. Det vurderes derudover ikke, at realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram vil have væsentlig indflydelse på klimatiske faktorer i området.</p>
Materielle goder		X	<p>Det vurderes, at realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram potentielt kan påvirke</p>

		<p>adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen.</p> <p>Hvis kommerciel skovdrift ophører, som led i at dele af området udlægges til urørt skov og formålet bliver at fremme biodiversitet, vil udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer falde bort.</p> <p>Det vurderes derudover ikke, at realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram vil have nogen væsentlig betydning for materielle goder i området.</p>
Landskab	X	<p>Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der udlægges urørt skov, ændres i hydrologien i området eller hvis krat og yngre skov ryddes med henblik på at skabe større driftsenheder og robusthed for lysåbne naturtyper.</p>
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X	<p>I forhold til kulturarv er der i Natura 2000-område nr. 146 en del fredede fortidsminder, herunder især mange rundhøje. I området findes også kulturarvsarealer i form af gamle marksystemer fra oldtiden og gamle vejforløb med bl.a. hulveje (Valdemarvejen).</p> <p>Planens indsatser om pleje og mulig udlægning af urørt skov vurderes at kunne påvirke kulturarv i form af f.eks. ændret betrædning fra græssende dyr. Der vurderes ikke at ske væsentlige ændringer i adgangen til kulturarealer.</p>
Arter	X	<p>Udmøntning af Natura 2000-planens indsatsprogram vurderes at kunne påvirke områdets levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, hasselmus og andre arter herunder Bilag IV-arter, fordi planen indeholder indsatser til forbedring af tilstanden af habitatnaturtyper og levesteder for habitatarter.</p>
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X	<p>Udmøntning af Natura 2000-planen indsatsprogram vurderes ikke at ville være i modstrid med indholdet af områdets landskabsfredninger. Denne vurdering bygger bl.a. på, at urørt skov i Natura 2000-planen ikke vurderes at være landskabsændrende i fredningernes forstand.</p>
Kumulative effekter	X	<p>Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på området udpegningsgrundlag.</p>

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planen har fokus på sikring eller forbedring af den eksisterende udpegede natur i området. Planens indsatser i den retning vil potentielt kunne resultere i ændringer i områdets tilgængelighed for befolkningen. Indsatser om pleje af eksisterende natur, samt udlægning af landbrugsarealer til natur vil ske efter aftaler mellem lodsejer og kommune og med økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Planen indeholder endvidere en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje og stier og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at

sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Overvejelserne har ført til, at der i Forslag til Natura 2000-planen for N146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø planlægges gennemført en særlig indsats for at sikre arealer med nedbrudt højmoser, en for naturtypen, hensigtsmæssig hydrologi. Der planlægges endvidere gennemført tiltag til sikring af god eller forbedret tilstand af områdets lysåbne naturtyper rigkær, tidvis våd eng og hængesæk.

Desuden har overvejelserne ført til, at der i planen planlægges for at forbedre tilstanden af områdets skovnaturtyper herunder at sikre mere dødt ved og en for skovnaturtyperne mere hensigtsmæssig hydrologi.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Naturtyperne kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230) har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være stærkt ugunstig.

Rigkær prioriteres i planen højere end elle- og askeskov (91E0) og skovbevokset tørvemose (91D0) på steder, hvor skovnaturtyperne er plantede eller er relativt unge tilgroninger af lysåbne naturtyper.

Endvidere prioriteres nedbrudt højmoser (7120) i planen over elle- og askeskov (91E0) med mindre der er tale om gamle, veludviklede forekomster.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsølille Sø (nr. 146). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk